

การเสริมสร้างศักยภาพการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วม ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชาววี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย*

The Enhancement of Capacity in Participatory Administration of Community Enterprise Wawee, Mae Suai District, Chiang Rai Province

ภูริพัฒน์ แก้วศรี

Phuripat Kaewsri

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Chiangrai Rajabhat University

Email: khunphuripat@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกาแฟอินทรีย์รักษาป่าบ้านผาแดงหลวง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย 2) เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกาแฟอินทรีย์รักษาป่าบ้านผาแดงหลวง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วมของวิสาหกิจชุมชนกาแฟอินทรีย์รักษาป่าบ้านผาแดงหลวง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจฯ มีการจัดโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน ปัจจัยหลักสำคัญของการรวมกลุ่มคือ ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่สมาชิกได้รับ ที่ตั้งของพื้นที่เอื้อต่อการผลิตกาแฟอินทรีย์ควบคู่กับการรักษาป่า และมีการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ส่วนปัญหาสำคัญคือข้อจำกัดด้านงบประมาณ ไม่มีตลาดภายนอกรองรับ การขาดความรู้ 2) แนวทางการแก้ไขปัญหา คือ การหาตัวแบบหรือแนวทางการบริหารจัดการกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จ เสาะแสวงหาวิธีการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์กาแฟ การรักษามาตรฐานของราคา สำรวจความต้องการของสมาชิก ทำการแปรรูปผลผลิต พัฒนาเทคโนโลยี สร้างฐานการเรียนรู้ของชุมชน และวิธีการและกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน 3) แนวทางการพัฒนาศักยภาพ คือ การปรับปรุงกระบวนการในการผลิต การปรับปรุงด้านการตลาด การสืบทอดวิถีชีวิตการปลูกกาแฟ การเพิ่มระบบสวัสดิการ

คำสำคัญ : วิสาหกิจชุมชน; กาแฟอินทรีย์; การบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วม

Abstract

The Enhancement of Capacity in Participatory Administration of Community Enterprise Wawee, Mae Suai District, Chiang Rai Province has the following objectives: 1) To study the management of the forest care organic coffee community enterprise, Ban Pha Daeng Luang district, Chiang Rai 2) To give advice to solve the problems of the forest care organic coffee community enterprise , Ban Pha Daeng Luang district, Chiang Rai and 3) To study the development of participatory management of the forest care organic coffee community enterprise, Ban Pha Daeng Luang district, Chiang Rai province. By Qualitative Research methodology, the study is divided into two parts that is : research papers and field research. The data is collected by means of interviews and focus groups.

The study found out that the management of the forest care organic coffee community, Ban Pha Daeng Luang has a clear management structure.

The main reason in joining the group is to provide benefits to all members. Under the supervision of the Earth Net Foundation and the geographical factor facilitates the production of organic coffee and forest care which are the main advantages of this group.

The management has engaged in the exchange of the experience and transferring knowledge between members. The major management problem of the forest care organic coffee community Ban Pa Daeng Luang is the limitation on budget so they are unable to get the applicable technology to improve the production process.

Furthermore, there is not enough market for the products due to transportation difficulties, the lack of coffee disease knowledge, the potential development and training, the preparation of demonstration coffee plant and the product branding.

The lack of technology to help in the production process, in promoting and supporting the livelihoods of coffee farming to develop a successor group to continue growing organic coffee under the forest care and parallel development through community enterprise and its original form.

Keywords: Enterprise; Organics Coffee; Participatory Administration

บทนำ

กระแสโลกปัจจุบันที่เต็มไปด้วยการแข่งขันเพื่อแย่งชิงทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ส่งผลให้หลายประเทศรวมทั้งประเทศไทยต้องเผชิญกับสถานการณ์ของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องมีการวางแผนเพื่อรับมือกับสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ในสองทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาในระดับชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นรากฐานสำหรับการพัฒนาระดับประเทศ ทั้งนี้ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ที่มุ่งเน้นการสร้างภูมิคุ้มกันให้ประเทศมีความเข้มแข็งขึ้นเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวเพื่อรองรับกับผลกระทบอันเกิดจากกระแสของการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม แนวทางการพัฒนาตามแผนพัฒนาฯ นับว่าเป็นกลไกสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้เข้มแข็ง โดยเฉพาะการสร้างเชื่อมั่นในคุณภาพชีวิตของประชาชน ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ยังคงให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมซึ่งเป็นฐานรากที่สำคัญของการพัฒนาประเทศ อย่างไรก็ตาม แนวทางการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 นับว่าเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนชุมชนท้องถิ่นให้เข้มแข็ง ดังที่ Sansaravisut (2007) อธิบายถึงการพัฒนาชุมชนว่า เป็นขบวนการส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น จึงกล่าวได้ว่า ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม (Civil Society) เริ่มตั้งแต่กระบวนการระดมความคิด การปรึกษาหารือ กำหนดความต้องการ การวางแผนโครงการ และนำไปสู่การปฏิบัติร่วมกัน การสร้างความร่วมมือของคนในชุมชนท้องถิ่นที่มีเป้าหมายเดียวกันนั้นย่อมส่งผลให้เกิดการบริหารจัดการในรูปแบบของกลุ่มสมาชิกเห็นได้จากการเกิดขึ้นของวิสาหกิจชุมชน

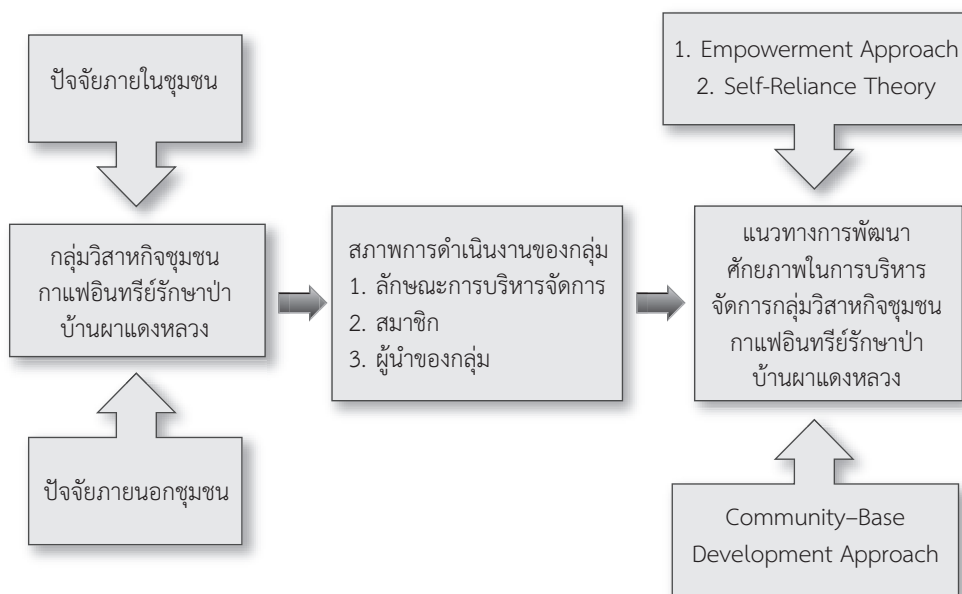
วิสาหกิจชุมชนเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบเศรษฐกิจในระดับล่างเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน มีลักษณะการบริหารกิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกัน และรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเอง ด้านทรัพยากร ผลิตผล ความรู้ ภูมิปัญญา ทุนทางวัฒนธรรม และทุนทางสังคม มีการจัดทำกิจกรรมที่เป็นสาระสำคัญของชุมชนอย่างต่อเนื่อง มีการจัดการบริหารกลุ่มที่หลากหลายและมีเครือข่ายที่ดีในการเสริมสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่หลากหลายของชุมชนสืบทอดต่อกัน อย่างไรก็ตาม การเกิดขึ้นของกลุ่มวิสาหกิจในปัจจุบันนั้นปรากฏว่าบางกลุ่มมีความเข้มแข็งในระดับที่สามารถพึ่งพาตนเองได้แต่ขณะเดียวกันบางกลุ่มกลับไม่สามารถบริหารจัดการภายในกลุ่มได้จนตกอยู่ในสถานะของการเป็นหนี้ อาจจะมีสาเหตุสำคัญหลายประการซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจและควรได้รับการศึกษาต่อไป สำหรับพื้นที่ตำบลลาววินับเป็นอีกหนึ่งพื้นที่ที่มีวิสาหกิจชุมชนเกิดขึ้นจำนวนมากซึ่งมีทั้งกลุ่มที่ประสบความสำเร็จและกลุ่มที่ต้องการการเสริมสร้างศักยภาพด้านการบริหารจัดการ ด้วยบริบทของพื้นที่ตำบลลาววินซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์เนื่องจากเป็นภูเขาสูงชันสลับกับป่าดงดิบและอากาศเย็นตลอดทั้งปีซึ่งเหมาะแก่การปลูกชาและกาแฟ เกษตรกรในพื้นที่จึงนิยมปลูกชาและกาแฟเป็นอาชีพหลัก และนับได้ว่าเป็นผลผลิตทางการเกษตรที่สร้างชื่อให้กับตำบลลาววิน

เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ตำบลวาปีให้เข้มแข็ง การเสริมสร้างศักยภาพด้านการบริหารจัดการจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ โดยเฉพาะกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีปัญหาในการบริหารจัดการ ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกาแปอินทรีย์รักษาป่าบ้านผาแดงหลวงเป็นกรณีศึกษา ด้วยเหตุผลที่ว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนกาแปอินทรีย์รักษาป่าบ้านผาแดงหลวงเป็นกลุ่มที่อยู่ในช่วงระยะของการพัฒนา เห็นได้จากจำนวนของสมาชิกและผลผลิตของกลุ่มที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพผลผลิตให้สูงขึ้นเป็นต้นว่า หากสมาชิกภายในกลุ่มสามารถควบคุมการใช้สารเคมีในการปลูกกาแฟได้ผลผลิตก็จะมีมูลค่าที่สูงขึ้น แต่อย่างไรก็ตามการเสริมสร้างศักยภาพด้านการบริหารจัดการยังเป็นเรื่องที่ยังเป็นอยู่มากสำหรับกลุ่ม ซึ่งปัจจุบันความสามารถในการผลิตกาแฟอยู่ในระดับการแปรรูปกาแฟจากผลเชอรี่เป็นกะลาเท่านั้น ยังไม่สามารถแปรรูปจากกาแฟกะลาเป็นกาแฟสารเพื่อจำหน่ายได้ ดังนั้นการเสริมสร้างศักยภาพด้านการบริหารจัดการให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกาแปอินทรีย์รักษาป่าบ้านผาแดงหลวงอย่างมีส่วนร่วมจึงเป็นเรื่องที่จำเป็นเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของกลุ่มและสมาชิก จึงนำมาสู่ประเด็นที่คณะผู้วิจัยเกิดความสนใจและต้องการศึกษาเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการและปัญหาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกาแปอินทรีย์รักษาป่าบ้านผาแดงหลวงเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วมต่อไป

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาสภาพการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกาแปอินทรีย์รักษาป่าบ้านผาแดงหลวง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย
2. ศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกาแปอินทรีย์รักษาป่าบ้านผาแดงหลวง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย
3. ศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วมของวิสาหกิจชุมชนกาแปอินทรีย์รักษาป่าบ้านผาแดงหลวง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิดการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (Field Approach) การสนทนากลุ่ม (Focus Groups Discussion) ควบคู่ไปกับการใช้วิธีสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล
2. ข้อมูลทุติยภูมิ ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) เช่น ตำรา บทความ และงานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับประเด็นวิสาหกิจชุมชน หลักการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วม และข้อมูลของกลุ่มอาชีพในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้ คณะผู้วิจัยได้เลือกผู้ให้ข้อมูลจากจำนวนประชากรทั้งหมดคือ กลุ่มแรก นายกองค์การบริหารส่วนตำบลวาวี ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล นักพัฒนาชุมชน เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนวาวี และกลุ่มที่สอง ประธาน รองประธาน คณะกรรมการ และสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกาแพอินทรีย์รักษาป่าบ้านผาแดงหลวง จำนวน 40 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก

คณะผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลในประเด็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการและปัญหาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกาแฟอินทรีย์รักษาป่าบ้านผาแดงหลวง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงรายนับตั้งแต่มีการจัดตั้งกลุ่ม เพื่อแสดงให้เห็นถึงการบริหารจัดการในช่วงเวลาที่ผ่านมาของกลุ่มและนำไปสู่การวิเคราะห์เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต่อไป

2. แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม

2.1 การจัดประชุมประจำเดือนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกาแฟอินทรีย์รักษาป่าบ้านผาแดงหลวง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย การจัดประชุมร่วมระหว่างกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกาแฟอินทรีย์รักษาป่าบ้านผาแดงหลวง กับองค์การบริหารส่วนตำบลวาวี

2.2 การจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกาแฟอินทรีย์รักษาป่าบ้านผาแดงหลวง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

3. ประเด็นการสนทนากลุ่มเฉพาะ

การสนทนากลุ่ม เป็นอีกหนึ่งวิธีที่คณะผู้วิจัยนำมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยคณะผู้วิจัยจะดำเนินการสนทนาและอภิปรายร่วมผู้ให้ข้อมูลในประเด็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการและปัญหาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนวาวี และกำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกาแฟอินทรีย์รักษาป่าบ้านผาแดงหลวง

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

นำเอาประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์ โดยการจัดหมวดหมู่คำตอบที่ผู้ให้ข้อมูลตอบคล้ายคลึงและแตกต่างกัน จากนั้นนำมาเรียบเรียงเพื่อนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบของความเรียงเชิงพรรณนา โดยยกตัวอย่างคำสัมภาษณ์และบทสนทนากลุ่มมาประกอบเป็นหลักฐานโดยเรียบเรียงผลการศึกษาดำเนินการวิจัยและวัตถุประสงค์ของการศึกษา

ผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกาแฟอินทรีย์รักษาป่าบ้านผาแดงหลวง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยในการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการ แบ่งออกเป็น 3 ปัจจัยหลัก ได้แก่ ปัจจัยภายในกลุ่มวิสาหกิจ ปัจจัยภายในชุมชน และปัจจัยภายนอกชุมชน ดังนี้

ปัจจัยแรก ปัจจัยภายในกลุ่มวิสาหกิจ ได้แก่

1) ทัศนคติของประธานและคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนฯ ที่มีลักษณะเป็นผู้นำทางความคิดที่สามารถนำเสนอความคิดการพึ่งตนเองทางการเกษตร แนวคิดการวิเคราะห์ชุมชน และแนวทางการการศึกษาจากการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ได้รับ นอกจากนั้นยังเป็นผู้นำทางด้านอาชีพโดยมีความรู้เรื่องการเกษตรแบบอินทรีย์และมีกระบวนการทำงานที่ดีกับชาวบ้านที่คอยต่อสู้และปกป้องผลประโยชน์เพื่อชุมชน

2) กระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจฯ มีระบบความสัมพันธ์เชิงแน่นแฟ้นผ่านระบบครอบครัว เครือญาติ และเพื่อน ซึ่งประเด็นนี้สำหรับวิสาหกิจชุมชนฯ สามารถสะท้อนให้เห็นได้จากการรวมตัวกันของสมาชิกภายในวิสาหกิจชุมชนฯ ที่เป็นไปด้วยความสมัครใจ หลายคนเห็นถึงผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมต่อชุมชนดังที่กล่าวข้างต้น ดังนั้นการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นจึงได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี ผลพวงของการให้ความร่วมมือของสมาชิกภายในกลุ่มเกี่ยวกับการผลิตกาแฟอินทรีย์ภายใต้รูปแบบของวิสาหกิจชุมชนฯ นั้น ก่อให้เกิดการขยายความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นอาจกล่าวได้ว่าเป็นกระบวนการหนึ่งของการสร้างความรู้สึกร่วมในการเป็นเจ้าของทรัพยากรร่วมกันของคนในชุมชน โดยการตระหนักและห่วงแหนทรัพยากรในพื้นที่อันเป็นต้นทุนทางเศรษฐกิจที่สำคัญของชุมชน

ปัจจัยประการที่สอง ปัจจัยภายในชุมชน ได้แก่

1) วัฒนธรรมและประเพณี วัฒนธรรมของคนในชุมชนบ้านผาแดงหลวงมีความสัมพันธ์ที่คอยร้อยรัดเกี่ยวโยงให้คนในชุมชนมีความรู้สึกร่วมเดียวกันภายใต้วาทกรรมการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน การก่อตั้งวิสาหกิจฯ เป็นกิจกรรมที่สำคัญที่ถูกนำมาใช้เพื่อขับเคลื่อนและสนองตอบต่อวาทกรรมดังกล่าว แม้ว่าคนในชุมชนบ้านผาแดงหลวงจะนับถือศาสนาที่แตกต่างกันโดยแบ่งออกเป็น พุทธ ศาสนาคริสต์ และนับถือผีบรรพบุรุษ แต่คนในชุมชนมีความรู้สึกร่วมในความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์อาข่าเดียวกันจึงไม่มีความรู้สึกถึงความเป็นอื่น เห็นได้จากจัดกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนที่มักจะได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากสมาชิกในชุมชน

2) การพัฒนาคนรุ่นใหม่ กลุ่มคนรุ่นใหม่ซึ่งอยู่ในช่วงอายุ 27 – 35 ปี ไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่บ้านและ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฯ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประธานและคณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจฯ การดำเนินงานในชุมชนจึงสะท้อนให้เห็นถึงแนวความคิดของคนรุ่นใหม่ เช่น การสร้างระบบการบริหารที่

โปร่งใสตรวจสอบได้ การสร้างเครือข่ายกับสถาบันศึกษา (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ และ มหาวิทยาลัยราชภัฏ) เพื่อขอรับการส่งเสริมและสนับสนุนองค์ความรู้ใหม่ๆ ทั้งเรื่องของการแปรรูป การเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร การดูแลรักษาผลผลิต และการค้นคว้าวิจัยร่วมกัน นอกจากการสร้างเครือข่ายกับสถาบันทางการศึกษาแล้วยังมีการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกอย่าง บริษัท กรีนเนท เอสอี จำกัด

3) มีระบบเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเองบนฐานของทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ด้วยบริบทลักษณะทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่บ้านป่าผาแดงหลวงส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงชันสลับกับป่าดงดิบ มีลำห้วยสายต่างๆ ที่ไหลผ่านลงสู่แม่น้ำแม่สรวย ทำให้สภาพดินมีความอุดมสมบูรณ์ ประกอบกับมีอากาศเย็นตลอดทั้งปี ทำให้พื้นที่เหมาะแก่การเพาะปลูกกาแฟ

ปัจจัยประการที่สาม ปัจจัยภายนอกชุมชน ได้แก่

1) การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก คำว่า “กาแฟอินทรีย์รักษาป่า” นั้น เกิดขึ้นภายใต้การกำหนดมาตรฐานและหลักเกณฑ์โดย บริษัท กรีนเนท เอสอี จำกัด ซึ่งเป็นหน่วยงานภายนอกที่จัดทำระบบชุมชนรับรองแบบมีส่วนร่วมในการตรวจสอบกันเอง PGS (Participatory Guarantee Systems) และได้จัดทำระบบรับรองแบบมีส่วนร่วมในช่วงปลายปี 2555 กับเกษตรกรในอำเภอแม่สรวยและอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย กิจกรรมของเครือข่าย PGS คือ การให้บริการประเมินมาตรฐานและระบบการทำงานของหน่วยงานในประเทศไทย โดยการประเมินตั้งอยู่บนหลักการเกษตรอินทรีย์ของสมาพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ IFOAM (International Federation of Agriculture Movements) ซึ่งสมาชิกทุกรายจะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ บริษัท กรีนเนท เอสอี จำกัด (บริษัทผู้รับซื้อในลักษณะของเกษตรกรพันธะ) ได้เข้ามาส่งเสริมและสนับสนุนเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟชุมชนผาแดงหลวงในรูปของวิสาหกิจชุมชน ภายใต้โครงการกาแฟอินทรีย์รักษาป่า โดยมีกำหนดกรอบมาตรฐานการปฏิบัติ (ดังจะได้กล่าวในหัวข้อถัดไป) ให้กับเกษตรกรที่ประสงค์เข้าร่วมในโครงการ

2) ความต้องการผลผลิตกาแฟจากภายนอก ปัจจุบันกระแสความนิยมในการดื่มกาแฟเป็นที่แพร่หลายในสังคม สังเกตได้จากร้านกาแฟที่นับวันจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสะท้อนถึงความต้องการของตลาดกาแฟที่นับวันยังมีเพิ่มขึ้น จึงเป็นโอกาสที่ดีสำหรับเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟที่จะสร้างรายได้ให้กับตนเอง ประกอบกับในยุคปัจจุบันเป็นช่วงที่คนในสังคมให้ความสำคัญกับสุขภาพส่งผลให้กาแฟอินทรีย์เป็นที่นิยมอย่างมากสำหรับผู้บริโภค ด้วยเหตุผลนี้เองการผลิตกาแฟอินทรีย์ของวิสาหกิจชุมชนบ้านผาแดงหลวงจึงเป็นที่ต้องการของตลาดและสามารถจำหน่ายได้ราคาสูง ด้วยการผลิตตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

คณะทำงานหลักของกลุ่มส่วนใหญ่แล้วอยู่ในช่วงอายุเดียวกัน วิสัยทัศน์ของกลุ่มจึงมีความทันสมัย โดยเฉพาะการนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการทำงานเป็นต้นว่าเครื่องมือตรวจสอบสารเคมีในเมล็ดกาแฟขณะเดียวกันก็ยังสามารถผสมผสานภูมิปัญญาของคนรุ่นเก่าและใหม่ได้เป็นอย่างดีบนพื้นฐานของทุนชุมชน กล่าวคือ มีวิธีการผลิตแบบเดิมกับการใช้นวัตกรรม และมีกฎระเบียบอันเป็นมาตรฐานชัดเจนในการดำเนินงาน ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและเทคโนโลยี นับเป็นปัจจัยหลักสำคัญของการรวมกลุ่ม

2. ศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหากลุ่มวิสาหกิจชุมชนกาแฟอินทรีย์รักษาป่าบ้านผาแดงหลวง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการแก้ไขปัญหากลุ่มวิสาหกิจชุมชนกาแฟอินทรีย์รักษาป่าบ้านผาแดงหลวง คือ การหาตัวแบบหรือแนวทางการบริหารจัดการกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ และหาแนวทางวิธีการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์กาแฟ ด้วยการส่งเสริมการแปรรูปการผลิตกาแฟที่เน้นอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น สร้างเสถียรภาพราคาด้วยการส่งเสริมการซื้อขายเมล็ดกาแฟตามชั้นคุณภาพที่สอดคล้องกับกลไกราคาที่แท้จริง พร้อมทั้งพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในการผลิต เช่น การจัดหาเครื่องสีกาแฟสดเชอร์รี่ สำหรับสมาชิกที่มีฐานะทางเศรษฐกิจอาจดำเนินการจัดซื้อเครื่องสีกาแฟสดเชอร์รี่เอง และทำการสำรวจถึงความต้องการของสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ ที่ต้องการใช้บริการเครื่องสีกาแฟสดเชอร์รี่ด้วยตนเอง รวมไปถึงการจัดตั้งโรงเรียนเกษตรกรหรือจัดทำแปลงสาธิตเกี่ยวกับปลูกกาแฟ

เพื่อใช้เป็นศูนย์การเรียนรู้ให้กับสมาชิก และหาวิธีการ กระบวนการเรียนรู้ในชุมชน โดยการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาทุนทางสังคมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งเน้นวิธีการและกระบวนการเรียนรู้ โดยการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมและกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนในรูปแบบการกลุ่มที่เกิดจากพลังอำนาจของชุมชน เช่น เปิดเวทีพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของสมาชิกในชุมชนอาจตามปัญหาหรือความสนใจของสมาชิก

3. แนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วมของวิสาหกิจชุมชนกาแฟอินทรีย์รักษาป่าบ้านผาแดงหลวง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วมของวิสาหกิจชุมชนกาแฟอินทรีย์รักษาป่าบ้านผาแดงหลวง ควรมีการปรับปรุงกระบวนการในการผลิต โดยการเพิ่มศักยภาพในการผลิตด้านเทคโนโลยีเพื่อช่วยสร้างมูลค่าผลผลิต และการปรับปรุงด้านการตลาดโดยการสร้างตราสัญลักษณ์ของกลุ่มเพื่อสร้างความน่าสนใจให้กับผลิตภัณฑ์ ส่งเสริมและสนับสนุนการสืบทอดวิถีชีวิตการปลูกกาแฟเพื่อพัฒนากลุ่มให้เติบโตอย่างต่อเนื่อง ภายใต้แนวคิดกาแฟอินทรีย์ จัดเพิ่มระบบสวัสดิการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกาแฟอินทรีย์รักษาป่าบ้านผาแดงหลวง และสร้างแนวทางการพัฒนาแบบคู่ขนาน โดยการจัดทำวิสาหกิจอย่างเต็มรูปแบบของโดยคนในชุมชนเอง ผ่านกระบวนการใช้องค์ความรู้ที่ได้รับในห้วงเวลาที่ผ่านมาและการดำเนินงานภายใต้โครงสร้างเดิมของกลุ่ม (มูลนิธิสายใยแผ่นดิน)

ศักยภาพการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนกาแฟอินทรีย์รักษาป่าบ้านผาแดงหลวงนั้น พบว่า มีการผลิตกาแฟตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ที่ได้ผลผลิตกาแฟออร์แกนิกพันธุ์อาราบิก้าที่มีคุณภาพสูง ด้วยลักษณะทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่ อีกทั้งมีรูปแบบของการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งสมาชิกภายในกลุ่มมีความเข้มแข็งและการให้ความร่วมมือกันในการทำงานของกลุ่มเป็นอย่างดีทั้งการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การถ่ายทอดองค์ความรู้ระหว่างกันภายในกลุ่ม รวมถึงบทบาทของผู้นำที่เน้นการทำงานแบบบูรณาการ

(Integration) ระหว่างชุมชน อำเภอ สถาบันการศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนผ่านการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการปลูกกาแฟและการป้องกันโรคที่เกิดกับต้นกาแฟ จากหน่วยงานภาครัฐและสถาบันการศึกษา อย่างไรก็ตาม ปัญหาสำคัญในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนกาแฟอินทรีย์รักษาป่าบ้านผาแดงหลวงที่พบคือ ข้อจำกัดด้านงบประมาณจึงไม่สามารถจัดหาเทคโนโลยีมาช่วยในกระบวนการผลิตได้ รวมทั้งไม่มีตลาดภายนอกรองรับเนื่องจากการคมนาคมขนส่งลำบาก การสั่งซื้อจึงถูกผูกขาดกับบริษัท กรีนเนท เอสอี จำกัด การขาดความรู้โดยเฉพาะโรคที่เกิดขึ้นกับต้นกาแฟ

จากประเด็นปัญหาที่พบดังกล่าว สามารถนำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหากลุ่มวิสาหกิจชุมชนกาแฟอินทรีย์รักษาป่าบ้านผาแดงหลวง คือ การหาตัวแบบหรือแนวทางการบริหารจัดการกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ และเสาะแสวงหาวิธีการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์กาแฟ ด้วยการส่งเสริมการแปรรูปการผลิตกาแฟที่เน้นอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น สร้างเสถียรภาพราคาด้วยการส่งเสริมการซื้อขายเมล็ดกาแฟตามชั้นคุณภาพที่สอดคล้องกับกลไกตลาดที่แท้จริง พร้อมทั้งพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในการผลิต เช่น การจัดหาเครื่องสีกาแฟสดเซอรี สำหรับสมาชิกที่มีฐานะทางเศรษฐกิจอาจดำเนินการจัดซื้อเครื่องสีกาแฟสดเซอรีเอง และทำการสำรวจถึงความต้องการของสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ ที่ต้องการใช้บริการเครื่องสีกาแฟสดเซอรีด้วยตนเอง รวมไปถึงการจัดตั้งโรงเรียนเกษตรกรหรือจัดทำแปลงสาธิตเกี่ยวกับปลูกกาแฟ เพื่อใช้เป็นศูนย์การเรียนรู้ให้กับสมาชิก

อภิปรายผลการวิจัย

การที่วิสาหกิจชุมชนกาแฟอินทรีย์รักษาป่าบ้านผาแดงหลวงมีการจัดโครงสร้างการบริหารจัดการที่ชัดเจนนั้น ทำให้มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบทั้งในเรื่องของกระบวนการผลิต คน และการเงิน ส่วนหนึ่งก็เพราะหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนประกาศประกอบกับการจัดการอย่างสร้างสรรค์เพื่อการพึ่งตนเองโดยอาศัยทุนของชุมชน ซึ่งเป็นการเรียนรู้เพื่อความอยู่รอดของการดำรงชีวิตตามที่ Pattaranukrom (2010) กล่าวถึงการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนโดยใช้ทุนทางสังคมเป็นฐาน เห็นได้จากกระบวนการผลิตกาแฟซึ่งอาศัยฐานการผลิตจากชุมชนท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรดิน น้ำ ทุน และแรงงาน อย่างไรก็ตาม การบริหารจัดการดังกล่าวยังคงต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพและเติมเต็มในหลายด้านเพื่อให้วิสาหกิจชุมชนกาแฟอินทรีย์รักษาป่าบ้านผาแดงหลวงสามารถพึ่งพาตนเองต่อไปได้ ด้วยลักษณะของการบริหารจัดการของกลุ่มในปัจจุบันที่ยังคงพึ่งพากลุ่มทุนจากภายนอกโดยเฉพาะด้านการตลาดซึ่ง Huttanuwat and Huttanuwat (2006) ให้ความหมายวิสาหกิจชุมชนว่า เป็นการประกอบการขนาดเล็ก เพื่อจัดการทุนของชุมชนอย่างสร้างสรรค์ เพื่อการพึ่งพาตนเอง ซึ่งทุนในที่นี้ไม่ได้หมายถึงแต่เพียงเงินแต่รวมถึงทรัพยากร ผลผลิต ความรู้ ภูมิปัญญา ทุนทางวัฒนธรรม และทุนทางสังคมให้เกิดประสิทธิภาพและยั่งยืน ยังประโยชน์ให้ชุมชนผู้เป็นเจ้าของวิสาหกิจนั้นเป็นหลัก แต่การบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจ

ชุมชนกาแฟอินทรีย์รักษาป่าบ้านผาแดงหลวง ยังคงขาดในเรื่องของการพึ่งพาตนเองอย่างเต็มรูปแบบซึ่งนับว่าเป็นหัวใจหลักของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

ด้านศักยภาพการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนกาแฟอินทรีย์รักษาป่าบ้านผาแดงหลวงนั้น นอกจากลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่เป็นทุนชุมชนดังที่ได้กล่าวไปแล้ว เมื่อวิเคราะห์ศักยภาพการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนกาแฟอินทรีย์รักษาป่าบ้านผาแดงหลวง ตามหลักการบริหารจัดการ 6 ประการ ของ Boonjitradul (1991) พบว่า การรวมกลุ่มที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตกาแฟอินทรีย์ ภายใต้ระบบความสัมพันธ์ของเครือญาติและความเป็นชาติพันธุ์ที่ยึดโยงไว้ด้วยระเบียบกฎเกณฑ์ ดังที่ Valaisathien (2000) ให้ความหมายของการการมีส่วนร่วมว่าเป็น กระบวนการของการพัฒนาโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ

แต่อย่างไรก็ตาม การบริหารจัดการภายในกลุ่มยังไม่สามารถนำเอาเทคนิคที่เหมาะสมสำหรับการตั้งเอาทรัพยากรในชุมชนมาใช้อย่างเต็มรูปแบบ ส่วนหนึ่งเพราะว่าขาดการส่งเสริมด้านการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ รวมถึงกระบวนการหรือแนวทางในการขับเคลื่อนที่ผ่านมานั้นถูกกำหนดโดยบริษัท กรีนเนท เอสอี จำกัด ซึ่งใช้เป็นกรอบสำคัญในการดำเนินงานบริหารจัดการของกลุ่ม ซึ่งการกำหนดวัตถุประสงค์และวิสัยทัศน์ของกลุ่มนับเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญต่อการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชน เห็นได้จากงานศึกษา เรื่อง “กลยุทธ์การพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกร บ้านผาซ้อง ตำบลห้วยส้ม อำเภอกุระดิง จังหวัดเลย” ที่ชี้ให้เห็นว่า กลยุทธ์การพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ คือ การวางแผนและกำหนดวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินผลการดำเนินงานแล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขในครั้งต่อไป

นอกจากนั้น Deepa (1995) ได้กล่าวถึงลักษณะความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มคือ สมาชิกในกลุ่มต้องมีความเข้าใจ ตั้งใจและสนใจร่วมกัน ซึ่งมีประเด็นร่วมที่เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจฯ กล่าวคือ สมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกาแฟอินทรีย์รักษาป่าบ้านผาแดงหลวงนั้นนับว่ามีความตั้งใจและความสนใจร่วมกันในการทำงานผ่านการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ เห็นได้จากจำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมในกิจกรรมหรือการประชุมในแต่ละครั้ง ส่วนการแบ่งปันผลส่วนต่างจากการจำหน่ายเมล็ดกาแฟนั้นเป็นกติกาสถาปนาซึ่งกันมาซึ่งเป็นผลประโยชน์ร่วมที่ทำให้กลุ่มมีความเหนียวแน่นและมั่นคงมากขึ้น แต่สิ่งที่ต้องมีการพัฒนาเพิ่มเติมคือทักษะการบริหารและการจัดหาเทคโนโลยีมาช่วยในกระบวนการผลิต

ประเด็นปัญหาที่พบนั้น คือ การที่กลุ่มยังไม่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์กาแฟ ได้ ด้วยวิถีผลิตที่ยังขาดการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ ด้วยเงื่อนไขข้อจำกัดของปัจจัยด้านงบประมาณและด้านการผลิต ซึ่งเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จของการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน (Pengphoru, 2015) ด้วยขนาดและระยะเวลาของการก่อตั้งกลุ่ม แม้จะมีพัฒนาการที่ต่อเนื่อง แต่ด้วยเส้นทางคมนาคมที่ลำบากในการเข้าถึงพื้นที่ซึ่งเป็นภูเขาสองของกลุ่มชาติพันธุ์ จึงเป็นอุปสรรคอย่างมากต่อการถ่ายทอดเทคโนโลยี แม้กระทั่งการเข้าถึงข้อมูลองค์ความรู้สมัยใหม่ สะท้อนให้เห็นได้จาก การเสนอให้จัดตั้งโรงเรียนเกษตรกรหรือจัดทำแปลงสาธิตเกี่ยวกับปลูกกาแฟ ซึ่งจำต้องอาศัยการส่งเสริมจากหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง

สถานะของกลุ่มจึงขับเคลื่อนไปข้างหน้าอย่างช้าๆ บางอย่างต้องรอการสนับสนุนจากภายนอกเช่น การสร้างแบรนด์ (Brand Building) ของกลุ่ม ตามจากพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548 (2548) ในส่วนของแนวทางดำเนินการนั้น กำหนดให้เกิดการส่งเสริมสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายอย่างครบวงจรและเป็นเอกภาพ เจ้าหน้าที่ในภาครัฐและเอกชนทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรมีบทบาทในการเชื่อมร้อยกับวิสาหกิจชุมชนฯ แบบบูรณาการเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ (Facilitator) เกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลง (Catalyst) และเกิดเครือข่าย (Networker) แต่สิ่งเหล่านี้ยังไม่ได้เกิดขึ้นในพื้นที่กรณีศึกษา นอกจากการเข้ามาส่งเสริมของบริษัท กรีนเนท เอสอี จำกัด

การเพิ่มศักยภาพในการผลิตด้านเทคโนโลยีเพื่อช่วยสร้างมูลค่าให้กับผลผลิตนั้นเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วมของวิสาหกิจชุมชนกาแฟอินทรีย์รักษาป่าบ้านผาแดงหลวง ดังที่ Sujaritham (2003) ได้แบ่งหลักการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ซึ่งหลักหนึ่งในสี่ประการนั้นคือ ด้านการจัดการผลิตที่เน้นการใช้ทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน มีการวางแผนและเตรียมการผลิตให้เกิดผลสูงสุดโดยมีวิธีการและขั้นตอนการทำงานที่ชัดเจน เทคโนโลยีสมัยใหม่จึงเป็นเรื่องที่จำเป็นต่อการพัฒนาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนกาแฟอินทรีย์รักษาป่าบ้านผาแดงหลวงในที่นี้เป็นต้นว่า การจัดหาเครื่องสีกาแฟ เครื่องอบแห้งเมล็ดกาแฟ ซึ่งอาจจะใช้ในรูปแบบเทคโนโลยีพลังงานแสงอาทิตย์ เพื่อเป็นการลดต้นทุนในกระบวนการผลิต รวมไปถึงการพึ่งพาตนเองเช่น การจัดหาระบบตลาดก็เป็นเรื่องที่สำคัญสำหรับกลุ่มเพื่อนำไปสู่การจัดทำวิสาหกิจอย่างเต็มรูปแบบโดยคนในชุมชนเองโดยใช้ฐานความรู้ที่ได้รับในห้วงเวลาที่ผ่านมามาภายใต้โครงสร้างเดิมของกลุ่ม (มูลนิธิสายใยแผ่นดิน) เพื่อเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งให้กับกลุ่ม ดังที่ Buntham (2011) ศึกษาเรื่อง “ความเข้มแข็งวิสาหกิจชุมชนผ้าทอพื้นเมืองไทยครั้งบ้านนาตาโพตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง” พบว่าความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจฯ เกิดจากการนำทุนในชุมชนมาเป็นทุนในการพัฒนาเครือข่ายการพัฒนาการนำเสนอตนเองบนฐานภูมิปัญญาและวิถีชีวิต ฉะนั้น ทุนในชุมชนมาจึงมีความสำคัญต่อการสร้างความเข้มแข็งวิสาหกิจชุมชน

สรุป

แนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วมของวิสาหกิจชุมชนกาแฟอินทรีย์รักษาป่าบ้านผาแดงหลวง ควรมีการปรับปรุงกระบวนการในการผลิต โดยการเพิ่มศักยภาพในการผลิตด้านเทคโนโลยีเพื่อช่วยสร้างมูลค่าผลผลิต และการปรับปรุงด้านการตลาดโดยการสร้างตราสัญลักษณ์ของกลุ่มเพื่อสร้างความน่าสนใจให้กับผลิตภัณฑ์ ส่งเสริมและสนับสนุนการสืบทอดวิถีชีวิตการปลูกกาแฟเพื่อพัฒนากลุ่มให้เติบโตอย่างต่อเนื่อง ภายใต้แนวคิดกาแฟอินทรีย์ จัดเพิ่มระบบสวัสดิการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกาแฟอินทรีย์รักษาป่าบ้านผาแดงหลวง และสร้างแนวทางการพัฒนาแบบคู่ขนาน โดยการจัดทำวิสาหกิจอย่างเต็มรูปแบบของคนในชุมชนเองโดยใช้ฐานความรู้ที่ได้รับในห้วงเวลาที่ผ่านมาและการดำเนินงานภายใต้โครงสร้างเดิมของกลุ่ม (มูลนิธิสายใยแผ่นดิน)

ข้อเสนอแนะ

1. เสริมสร้างองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนกาแฟอินทรีย์รักษาป่าบ้านผาแดงหลวงให้มีเป้าหมายที่ชัดเจน และมีแผนการดำเนินงานที่มีความเป็นรูปธรรม ซึ่งส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มต่อไป
2. เสนอแนะเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับกำหนดแนวทางการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจแก่คณะผู้บริหาร ขององค์การบริหารส่วนตำบลลาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย
3. นำผลการศึกษาวิจัยรวบรวมเป็นส่วนหนึ่งของข้อมูลการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนกาแฟอินทรีย์รักษาป่าบ้านผาแดงหลวง และจัดเก็บในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ขององค์การบริหารส่วนตำบลลาวีให้กับผู้ที่สนใจนำไปใช้ประโยชน์

References

- Boonjitradul, N. (1991). *Principles of Educational Administration*. Bangkok: Borpitt Printing.
- Buntham, P. (2011). *The Strength of Thai Krang Native Textile Community Enterprise Baan natapho Under Sufficiency Economy*. Doctor of Philosophy thesis Vocational education, Kasetsart University.
- Deepa, N. (1995). *The contribution of people's participation: evidence from 121 rural water supply projects*. Environmentally Sustainable Development occasional paper series; no. 1. Washington.
- Huttanuwat, N. and Huttanuwat, N. (2006). *Community Organization Development*. Faculty of Agriculture : Ubon Ratchathani University.
- Pattaranukrom, P. (2010). Social Capital Community Based Development in Communities Effected by Tsunami : Case studies of Communities in Phang-Nga Province. *Romphruekj journal*, 28 (2), 1-34.
- Pengphoru, K. (2015). *Community Enterprise Management*. Retrieved July 20, 2015, from <http://www.Bloggang.com/mainblog.php?id=kanyamon555&month=24-01-2015&group=12&gblog=1>.
- Sansaravisut, P. (2007). *Community Development*. Bangkok: Political Science journal.
- Sujaritham, C. (2003). *Workshop Report Community Enterprise Practices and Sustainable Development*. Bangkok: Cooperative Business Development Office.
- Valaisathien, P. and others. (2000). *Processes and Techniques for Developers*. Bangkok : The Thailand Research Fund.